

Invasieve uitheemse soorten in estuaria

Een eerste
kennismaking

SEFINS :
de omgeving beschermen tegen
invasieve uitheemse soorten

Wat zijn uitheemse soorten?

Invasieve uitheemse soorten (IUS) of invasieve exoten zijn soorten die door mensen zijn geïntroduceerd in een gebied waar ze voorheen niet voorkwamen. Dit kan bewust of onbewust gebeuren.

Hoe worden zij invasief?

IUS kunnen in een estuarium komen, omdat ze vastzitten aan zeilboten, kano's en andere recreatieve vaartuigen. Ze kunnen worden geïntroduceerd door besmet vis- of aquacultuurmateriaal, of ze kunnen ontsnappen uit tuinen en vijvers.

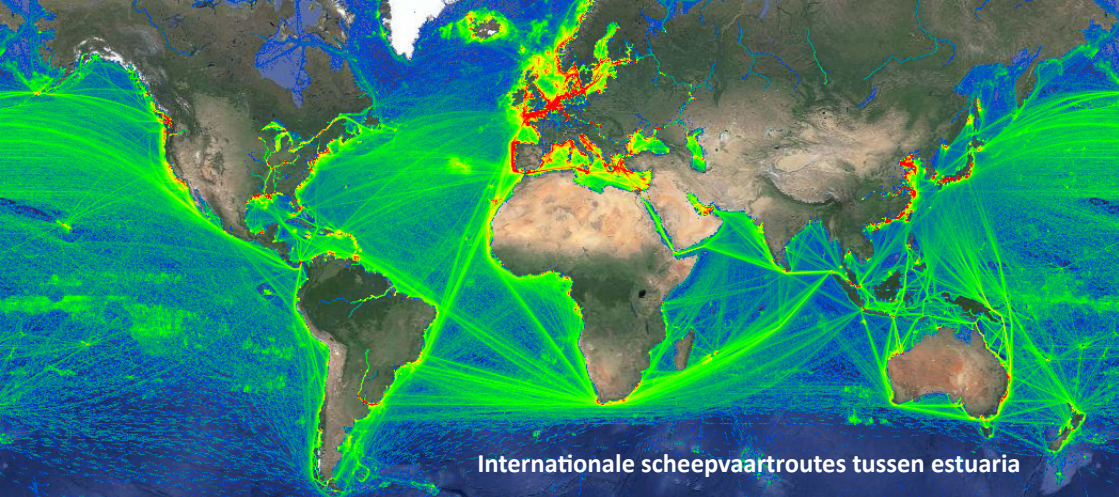
Ze tolereren of weerstaan een breed scala van omgevingsfactoren. Ze kunnen leven bij uiteenlopende temperatuur,

zoutgehalte en vervuilingniveaus waardoor ze in staat zijn verschillende habitats te koloniseren. Deze flexibiliteit samen met een snelle voortplanting en ontbreken van vijanden, zorgt ervoor dat populaties zich gemakkelijk kunnen uitbreiden en dat lokale soorten worden verdrongen.

Welke problemen veroorzaken zij?

IUS kunnen lokale ecosystemen bedreigen, wat leidt tot een verlies van inheemse flora en fauna. Ze kunnen ziektes verspreiden en belangrijke veranderingen teweegbrengen in de natuurlijke omgeving. IUS kunnen ook menselijke activiteiten beïnvloeden door het begroeien van boten en havens, het verstoppert van schroeven en schade aan de visserij. Deze problemen kunnen permanent zijn of kunnen miljoenen euro's kosten om op te lossen.

Internationale scheepvaartroutes tussen estuaria

Invasieve soorten in estuaria

Estuaria zijn “hotspots” voor IUS vanwege de vele menselijke activiteiten – zij dienen bijvoorbeeld voor zeilen, kanoën, hengelsport, aquacultuur, visserij, veerponten en containerhavens.

De introductie van IUS heeft te maken met de toegenomen internationale handel en reizen tussen Europa en de rest van de wereld. Enkele van de belangrijkste routes waarmee uitheemse soorten binnenkomen:

- Import

IUS worden vaak een nieuw gebied binnengebracht omdat ze gewenst zijn voor commerciële of decoratieve doelen. Sommige soorten worden moedwillig vrijgelaten om ze te kunnen oogsten, terwijl andere ontsnappen uit bijvoorbeeld vis- of schelpdierbedrijven. IUS kunnen ook verstopt zitten in zand, grind en grond geïmporteerd uit andere gebieden.

- Lifters

IUS kunnen met menselijke transport binnenkomen, liftend op beroepsvaart of recreatieve boten. Ze kunnen vastzitten aan de boeg, boeien, pontons en visgerei of ze reizen in het ballastwater of koelwater van grote zeeschepen.

- Natuurlijke vectoren

Soms kunnen IUS zich vanuit een eerste vestiging verder op natuurlijke wijze verspreiden door getijden, stroming of overstromingen.

Hoe voorkom je een invasie?

Voorkomen is de beste manier om de dreiging van IUS aan te pakken. Er zijn vele manieren waarop u kunt helpen:

- Ken uw uitheemse soorten

Leer de soorten kennen die zich zouden kunnen vestigen in uw gebied – snelle herkenning en rapportage van invasieve soorten is van groot belang om ze geen kans te geven zich te vestigen.

- Draag uw steentje bij

Het risico dat IUS zich op een boot vastzetten wordt groter naarmate een boot langer in het water ligt – regelmatig schoonmaken van het onderwaterschip en het gebruik van “anti-fouling” verf helpt om IUS te verminderen.

- Voorkom verspreiding

Verspreidt u onbedoeld IUS met uw watersportuitrusting en -kleding? Volg deze 3 eenvoudige regels om invasieve soorten geen kans te geven:

CONTROLEER uw uitrusting op levende organismen, vooral op vochtige plekken of plekken die moeilijk zijn te controleren.

MAAK en was de gehele uitrusting en de kleding grondig **SCHOON**.

DROOG uw gehele uitrusting – sommige soorten kunnen dagen overleven in een vochtige omgeving. Zorg ervoor geen water te verplaatsen.

Blaasjeskrab

Wetenschappelijke naam :

Hemigrapsus sanguineus

Beschrijving: Kleine krab tot 5 cm, met een vierkant schild met drie opvallende “tanden” aan beide zijden. De kleur varieert van oranje-bruin tot paars en groen-zwart, met duidelijke banden op de looppoten en rode vlekken op de scharen. Mannetjes hebben een vlezige bult aan de basis van de scharen.

© Bauwens, Franky

Blaasjeskrab

Ecologie: Litoraal en sublitorale zone van rotskusten maar ook op zacht substraat en estuaria onder stenen en tussen oester- en mosselbanken. Aanvankelijk in ondiepe delen maar momenteel ook in dieper water. Zowel in zeer zout als in bijna zoet water te vinden.

Verspreiding: Kustlijnen van noordwest-Europa van Frankrijk tot in Duitsland. Ook op de kanaaleilanden en kusten van zuid-Engeland.

Gevolgen? Kan grote dichtheden bereiken en populaties van inheemse krabbensoorten verminderen door concurrentie en predatie. Blaasjeskrab voedt zich met onder andere de larven en jonge stadia van slakken, waterpokken en borstelwormen en kan tevens schade toebrengen aan mossel- en oesterbanken.

Verdere verspreiding: Via ballastwater, scheepsrompen en commerciële schelpdiertransporten. Lokale verspreiding via waterstroming.

Geschiedenis: Voor het eerst aangetroffen in Frankrijk in 1994.

Herkomst: Westelijke Stille oceaan, langs de kustlijn van Rusland tot Japan.

Te verwarren soorten:

Strandkrab (*Carcinus maenas*): Algemene soort, meestal groen van kleur. Schild is breder dan lang (tot 6 x 9 cm), met 5 korte tanden aan de voorzijde achter ieder oog en met 3 inkepingen tussen de ogen.

© Luis A. Solorzano

Strandkrab

Quaggamossel

Wetenschappelijke naam: *Dreissena rostriformis bugensis*

Andere namen: *Dreissena bugensis*

Beschrijving: Invasieve zoetwatermossel, nauw verwant en gelijkend op de zebramossel. Klein van formaat (5 cm of kleiner), een gestreepte schelp en rond van vorm. Waar de schelphelften elkaar aan de onderzijde raken is een gegolfde lijn zichtbaar. Relatief eenvoudig van het substraat te verwijderen.

Ecologie: Langzaam stromende rivieren, kanalen en meren.

Verspreiding: Belangrijke waterwegen in Nederland, België en Frankrijk. Recent gevonden in Surrey in het Verenigd Koninkrijk.

Gevolgen? De Quaggamossel is een efficiënte filteraar van nutriënten, die daarmee direct en indirect het ecosysteem verandert. Door hechting op harde substraten verandert de soort milieuomstandigheden voor andere organismen. Tevens ontstaat economische schade door hechting aan boten en aan- en afvoerleidingen van koelwatersystemen.

Verdere verspreiding: Larven zijn niet zichtbaar met het blote oog. Door hechting aan boten en besmetting van visgerei kan de soort zich verspreiden naar geïsoleerde wateren.. Denk aan [controleer](#), [maak schoon](#), [droog](#) om verdere verspreiding te voorkomen.

Herkomst Tot het midden van de vorige eeuw was de soort alleen bekend van twee rivieren die uitmonden in het noordelijk deel van de Zwarte zee.

Te verwarren soorten:

Zebramossel (*Dreissena polymorpha*):

Sterk gelijkend en eveneens een invasieve soort. Zebramossel heeft een gekielde schelp die op een "D" lijkt in tegenstelling tot de Quaggamossel die een afgeronde schelp heeft. Waar de schelphelften elkaar aan de onderzijde raken is een rechte lijn zichtbaar. Relatief moeilijk van het substraat te verwijderen.

Quaggamossel

© Arjan Gittenberger

Struikaster

Wetenschappelijke naam: *Baccharis halimifolia*

Beschrijving: Een tweehuizige struik tot 4 meter hoog. Bladeren verspreid, eenvoudig, omgekeerd eirond, aan beide zijden met kleverige klieren. Bloemhoofdjes in een open pluim, bloeiend in de herfst.

Ecologie: Struikaster kan goed groeien op arme, droge tot vochtige grond. De soort is bestand tegen zout en is aangeplant als een sierstruik in kustgebieden in noordwest-Frankrijk en België.

Bedreiging: Struikaster kan andere soorten verdringen en de karakteristieke vegetatie en habitat in het kustgebied veranderen, omdat het dicht en ondoordringbaar struikgewas kan vormen. Door de enorme zaadproductie kan de soort zich gemakkelijk verspreiden. Struikaster is ingeburgerd in het zuiden van het Verenigd Koninkrijk, noordwest-Frankrijk en het kustgebied van België.

Bestrijding: Eén-tot driemaal maaien en nabehandeling met herbicide, houdt Struikaster goed onder controle. Kleine populaties kunnen prima bestreden worden door struiken op te rooien.

Te verwarren soorten

Struikaster is de enige struik uit de Compositietenfamilie die in duingebieden in noordwest-Europa voorkomt.

Struikaster

© G.Fried

Struikaster

© G.Fried

We hebben uw hulp nodig om het tij te keren de exoten te stoppen!

«That's Invasive» is een gratis app die alle informatie bevat om 35 invasieve uitheemse soorten betrouwbaar te identificeren. De app bevat ook een grote hoeveelheid foto's.

Het Interreg Tweezeeënprogramma is een fondsenprogramma van de EU dat grensoverschrijdende samenwerking promoot tussen partners uit Frankrijk, Engeland, België (Vlaanderen) en Nederland. Het streeft naar de ontwikkeling van het concurrentievermogen en het duurzame groeipotentieel van maritiemeenniet-maritiemethema'sdoorgrensoverschrijdende partnerschappen op te zetten en te ontwikkelen.

Voor meer informatie over SEFINS www.sefins.eu
Bezoek voor meer informatie over het Tweezeeënprogramma onze website www.interreg4a-2mers.eu
Programma voor grensoverschrijdende samenwerking 2007-2013 medegefinancierd door EFRO

 Norfolk County Council

ILVO
Institute for Agricultural
and Fisheries Research

Netherlands Food and Consumer
Product Safety Authority
Ministry of Economic Affairs

RESEARCH INSTITUTE
NATURE AND FOREST

VAL D'AUTHEIE

The Wash and North Norfolk Coast
Special Area of Conservation
1996-2000 & European Marine Site

HET ZEEUWSE LANDSCHAP

Natuurmonumenten

VLIZ

FLANDRE MARITIME

DEDHAM VALE
Area of Outstanding Natural Beauty
& Special Landscape

Animal &
Plant Health
Agency